



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Caput XIX. De variis apud varias Provincias & Ecclesias ritibus, narratio  
hujus auctoris scitu dignissima.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-14233**



## CAPUT XIX.

De variis apud varias Provincias & Eccle-  
sias ritibus, narratio hujus auctoris  
scitu dignissima.

Κεφ. θ.

κατάλογος τῶν συγγραφῶν εἰς τὴν αἰτίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν  
ῥημάτων ἐπισημασμένων ἐν ταύταις.

ET hæc quidem fuerunt in hujus festi  
observatione discrepantiæ. Porro  
exortam olim hac de re controversiam  
sapientissime dissolvissè mihi videtur  
Victor, tunc temporis Romanorum  
Episcopus, & Polycarpus Smyrnæus.  
Nam quoniam Occidentales Episcopi,  
traditionem Pauli ac Petri abrogandam  
non esse celebant; Asiatici vero, Ioan-  
nem Evangelistam sequi se velle affir-  
mabant, ex communi consilio placuit, ut  
singuli festum prout consueverant cele-  
brantes, à mutua inter se communione  
nequaquam discederent. Stultum enim,  
nec immerito, existimabant, consuetu-  
dinum causâ ab se invicem separari eos,  
qui in præcipuis religionis capitibus  
consentirent. Neque enim in omnibus  
Ecclesiis, quamvis eandem fidei doctri-  
nam profiteantur, eisdem traditiones  
per omnia similes reperire licet. Certe in  
provincia Scythia, quamvis multæ ur-  
bes sint, unus est omnium Episcopus.  
In aliis autem provinciis, interdum  
etiam vici consecratos habent Episco-  
pos, sicut in Arabia, & in insula Cypro  
animadverti, & apud Novatianos ac  
Montanistas, qui sunt in Phrygia. Apud  
Romanos Diaconi non plures sunt ha-  
ctenus quam septem, istar eorum qui  
ab Apostolis primum ordinati sunt, ex  
quorum numero fuit Stephanus, qui pri-  
mus martyrium pertulit. Apud alios  
vero, haudquaquam definitus est nume-  
rus Diaconorum. Præterea Romæ  
quotannis semel canitur Alleluia, primo  
die Paschalis festivitatis: adeo ut multi  
Romanorum hoc jurejurando uti so-  
leant, ut hunc hymnum audire & canere  
ipsis contingat. In eadem urbe, nec E-  
piscopus, nec alius quisquam in Ecclesia  
populum docet. Sed apud Alexandri-  
nos solus civitatis Alexandrinæ Episco-  
pus concionatur. Quam consuetudi-  
nem, cum antea non fuisset, introductam  
esse ferunt, ex quo Arius Presbyter de  
doctrina fidei differens, nova dogmata  
invenit. Est etiam apud Alexandrinos  
hoc novum atque insolens. Domi enim

Ἰδὲ μὲν αἰτιώμενος τῆς ἑορτῆς αἰτίας  
ἀφοραὶ ῥοφώτατα δὲ πως οἰμαι κα-  
ταλόσαι τὴν συμβάσαν πάλαι αἰτίαν ταύ-  
της φιλονεικίαν, ἐδὴ ἀμφὶ βίβλῳρα τοῦ τῆς  
ῥώμης ἐπίσκοπον, καὶ πολὺ καρπὸς τοῦ  
σμυρναίου ἐπεὶ ἦν οἱ πρὸς δύσιν ἱερεῖ, οὗ  
ἔστι δὲ Πάυλος καὶ Πέτρος τὴν ἀποστο-  
λὴν ἀτιμάζοντες οἱ δὲ ἐν τῆς ἀσίας, ἰωάννην  
τὸν εὐαγγελιστὴν ἀκολουθεῖν ἰσχυρίζοντες τὴν  
κοινῇ δόξαν, ἕκαστοι ὡς εἰώθεσαν ἑορτά-  
ζοντες, τῆς πρὸς σφᾶς κοινωσίας ἐπέχου-  
ρίσθησαν ἕνητες γὰρ καὶ μάλα δικαίως  
ὑπέλαβον, ἐθῶν ἕνεκεν ἀλλήλων χωρίζο-  
νται, πρὶν τὰ καίρια τῆς θρησκείας συμφω-  
νῆσαι· ἐγὼ δὲ τὰς εὐλαίας ἀποδοῦσαι αἰ-  
πάντα ὁμοίως, καὶ ὁμοδόξοι εἶναι ἐν πά-  
σαις ταῖς ἐκκλησίαις εὐρεῖν ἐστὶν ἀμείνω  
σύνταί πολλαὶ πόλεις ὄντες, ἕνα πάντες  
ἐπίσκοπον ἔχουσιν ἐν ἄλλοις δὲ ἐθνεσίν  
ἐστὶν ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπίσκοποι ἱερέται,  
ὡς αἰτῶν ἀραβίοις καὶ κυπρίοις ἔργων, καὶ  
αἰτῶν τοῖς ἐν φρυγίαις ναυαθίοις, καὶ με-  
τανοστοματικῶν δὲ αἰτῶν ῥωμαίοις εἰσπε-  
νδὴν ἐπὶ πλείους εἰσὶν ἐπιτά· καὶ ὁμοίωσιν  
τῶν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων χειροτονηθέντων, αἰ-  
τῶν ἡν σέφοντο ὁ πρῶτος μαρτυρησας αἰτῶν  
ἵ τοῖς ἄλλοις ἀδιάφορος ὁ τῶν δόξων  
ἵ μὲν πάλιν αὐτὸς ἕκαστος ἕκαστος ἐν ῥω-  
μῇ τὸ ἀλληλεῖα ψάλλουσι, καὶ τὴν παρ-  
την ἡμέραν τῆς παραχρῆμα ἡορτῆς ὡς πό-  
λοις ῥωμαίων ὄρκον εἶναι, τῶν τὸν ἡμῶν  
ἀξιωθῆναι ἀκῶσαι τε ἐν ψάλλαι ἕτε δὲ  
ἐπίσκοπος, ἕτε ἄλλοις πρὸς ἐνθάδε ἐπὶ ἐκ-  
κλησίας διδάσκει αἰτῶν ἵ ἀλεξανδρεῖσι με-  
ν ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος φασὶ δὲ τῶν  
ἐπὶ αἰτῶν ἑτέρων εἰώθεος ἑπισημασμένων ἀφ' ἑαυτῶν  
πρὸς ὑμᾶς ὡν, αἰτῶν τὸ δόγμα ἵ δια-  
λεγόμενοι ἐνεωτέρισται ἕξιν δὲ κακῶν  
αἰτῶν ἀλεξανδρεῖσι τέτοις ἀναγνωστικῶν



μύρων ἁγίων εὐαγγελίων ἐκ ἐπανίστασιν ὁ Ἐπίσκοπος ὁ παρ' ἄλλοις ἔτ' ἔγνω ἔτε ἀκήκοα ταύτην ἢ τὴν ἱερὴν βίβλον ἀναγνώσκει ἐνθάδε μόνον ὁ δὲ ἄρχιδιάκονος παρὰ ἄλλοις, διάκονοι ἐν πολλαῖς ἢ ἐκκλησίαις, οἱ ἱερεῖς μόνοι ἐν ἢ Ἐπισήμοις ἡμέραις, Ἐπίσκοποι, ὡς ἐν κωνσταντινῆ πόλει, καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν τ' ἀναστασίμῃ εορτῆς καὶ τὴν προταύτης ἢ καλεσμένην τεσσαρακοσθῆν, ἐν ἢ νηστεύει τὸ πλῆθος, οἱ μὲν, εἰς ἐξ ἑβδομάδας ἡμερῶν λογίζοντες, ὡς ἰλλυριοὶ καὶ οἱ περὶ δύνου, λιβύη τε πάσα καὶ αἰγυπτιῶτες συν τοῖς παλαισιν οἱ ἢ, ἐπὶ αὐτῶν, ὡς ἐν κωνσταντινῆ πόλει, καὶ τοῖς περὶ ἔθνεσι, μέχρι Φονικῶν ἄλλοι ἢ, περὶ ἀπορράδων ἐν ταῖς ἐξ ἢ ἐπὶ αὐτῶν οἱ ἢ, ἀμα περὶ εἰς εὐροπῆς σωματίων οἱ ἢ, ὅσοι, ὡς οἱ τὰ μόνον εὐροπῆς ἐμὴν ἀλλὰ καὶ ἢ ἐκκλησιάζουσιν, ἔχ' ὁ αὐτὸς παρὰ πᾶσι καιροῖς ἢ περὶ αὐτῶν ἀμείλει οἱ μὲν, καὶ τῶν σαββάτων, ὁμοίως τῆ μιᾷ σαββάτου ἐκκλησιάζουσιν, ὡς ἐν κωνσταντινῆ πόλει, καὶ μεθ' ὅν πανταχῶς ἐν Ῥώμῃ δὲ, καὶ ἀλεξανδρείᾳ, ὅσοι παρὰ αἰγυπτίοις ἐν πολλαῖς πόλεσι καὶ κώμαις, παρὰ τὸ κοινῆ πᾶσι νενομισμῶν, περὶ εὐροπῆς τῶν σαββάτων σωματίων, ἡρισθηκότας ἢ δὴ, μυστηρίων μελέτησι καὶ εὐχαῖς ἢ καὶ ψαλμοῖς ταῖς αὐταῖς ἢ ἀναγνωσμοῖς, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐπάντας κεχημένους εὐρεῖν ἐστὶν ἔτω γεν τὴν καλεσμένην ἀποκάλυψιν πέτρης, ὡς νόθοι πανταχῶς περὶ ἁγίων ἀρχαίων δοκιμασθεῖσαν, ἐν ἁπασιν ἐκκλησίαις τῆς παλαιστίνης εἰσέτι νῦν ἀπαξ ἐκάστῃ εἰς ἀναγνωσχομένους ἔγνωμεν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ παρὰ σαββάτου, ἢ ἐν εὐλαδῶς ἀγαν ὁ λαὸς νηστεύει Ἐπί ἀναμνήσει ἢ Ἐπιφάνειας πάθους τὴν ἢ νῦν ὡς ἀποκάλυψιν Παύλου ἢ ἀποστόλου φερομένην, ἢ εἰς ἀρχαίων εἰδῆ, πλείστοι μοναχῶν ἐπαινεῖσιν ἐπὶ ταύτης ἢ τῆ βασιλείας ἰσχυροῦ ἢ τινος ταύτης ἢ ἡρώδης τὴν βίβλον λέγεισιν ἢ ἐκ θείας ἐπιφανείας ἐν τῇ σαββάτου κηλικίας καὶ τὴν οἰκίαν Παύλου, μαρμαρέωλυ λάρνακα ὑπὸ γῆν εὐρεθῆναι, καὶ ἐν αὐτῇ τὴν βίβλον εἶναι ἐρομένω δέ μοι παρὰ τῆς, ψευδοῦ ἔφησεν εἶναι κηλικίαν περὶ τῆς ἐν τῇ σαββάτου ἐκκλησίας γεγονέναι μὲν γὰρ πολλῶν ἐστὶν καὶ ἢ πολλὰ τὸν ἀνδρα εἰδείκνυν ἐλεγε ἢ μὴδὲν τοιοῦτον ἐπίστασθαι παρ' αὐτοῖς

A leguntur Evangelia, non affurgit Episcopus : quod tamen alibi nusquam fieri, neque vidi, neque audiui. Et illic quidem, solus Archidiaconus sacrum illum codicem legit : alibi vero, Diaconi. In multis autem Ecclesiis, soli duntaxat Presbyteri. Alicubi in præcipuis festiuitatibus Episcopi legunt; ut Constantinopoli primò die Paschalis festiuitatis. Quadragesimam vero quæ hoc festum proxime antecedit, in qua populus jejunare solet; alii quidem sex dierum septimanis computant, ut Illyrii & Occidentales; totaque Africa & Aegyptus ac Palaestina. Alii vero septem hebdomadas computant; ut Constantinopoli & per cunctas in circuitu provincias usque ad Phœnicen. Nonnulli è sex aut septem illis hebdomadis, tres per intervalla jejunant. Alii tres simul hebdomadas Paschale festum proxime antecedentes continent : quidam duas tantum, ut Montanistæ. Sed neque omnes eodem tempore aut eodem modo, in Ecclesiam conveniunt. Alii enim sabbato, perinde ac dominico die, conventus agunt; ut Constantinopoli, ac fere ubique; Romæ vero & Alexandria, non item. In multis autem urbibus ac vicis Aegypti, contra receptam omnium consuetudinem, diè sabbati sub vesperam convenientes, jam pransi, sacra mysteria percipiunt. Precibus quoque & psalmis ac lectionibus, nec illdem omnes; nec eodem tempore uti reperies. Sic revelationem Petri, quæ ut adulterina à veteribus repudiata est, in quibusdam Ecclesiis Palaestina semel quotannis legi animadvertimus: diè scilicet Parasceves, quâ populus admodum religiosè jejunat in memoriâ Dominicæ passionis. Eam vero quæ nunc quasi Pauli Apostoli revelatio circumfertur, quam nullus veterum agnovit, plurimi ex monachis valde commendant. Quidam autem affirmant, hujus de quo agimus Imperatoris temporibus repetitum esse hunc librum. Ajunt enim apud Tarsum Ciliciæ in ædibus Pauli, arcam marmoream, Deo revelante, sub terra inventam fuisse, in qua hic liber esset reconditus. Mihi vero hac de re percontanti, falsum id esse dixit Cilix quidam, Presbyter Ecclesiæ Tarsensis: quem quidè jam grandævum esse ipsa canities indicabat. Aiebat autem se nihil ejusmodi apud ipsos gestum



comperisse: ac suspicari, ne id ab hereticis confectum esset. Verum de hac re, ista dixisse sufficiat. Multos praterea ritus passim in urbibus & pagis reperire est, quos ob reverentiam eorum qui primitus illos invexerunt, aut eorum qui illis postea successerunt, nefas habent transgredi ii qui sunt illis ritibus innutriti. Idem quoque hominibus accidisse existimandum est in hac festivitate, cujus causa in hunc de istis rebus sermonem sum delapsus.

συμβάν θανατάζειν τε, εἰ μὴ τάδε ἀπὸς αἰρετικῶν ἀναπέπασται ἀλλὰ ἀπὸ μὴν τέτα τάδε· πολλὰ δ' ἀνέβρι πῆ ἐθη καὶ πόλεις καὶ κόμας, ἀπὸ αἰδοῖ τῶν Ἰζ ἀρχῆς ἀπὸ ἐσκότων, ἢ τῶν τέτας διαδέξαμένων, ἔχουσι ἔδδ' ἀνεκλόν ἠγένται ἀπὸ ἀείναιεν οἱ τέτας ὄντρα φέτες ταυλὸν ἢ τέτο πεποθῆαι νομισέον ἔδδ' ἀνθρώπους, καὶ ἀεὶ ταυτὴν τῆ ἐορτῆν, ἧς ἔνεκεν εἰς ἔδδ' ἀπὸ τέτων ἔζηχθαι λόγος.

CAP. XX.

De incremento religionis Catholicae, & de templis idolorum penitus sublati: & de Nili fluvii exundatione, quae tum contigit.

B

ΚεΦ. κ'.

Περὶ τῆ ἑορτῆς κατ' ἡμῶς ἄρματ', καὶ καθ' ἡμέραν τίλος πᾶν εἰδωλικὸν νεύειν, καὶ τῆς πλημμύρας τῆς τῆν Νίλου τῆ ποταμοῦ.

Divulsis inter se ac distractis, sicut dictum est, aliarum opinionum sectatoribus, Ecclesia Catholica magis magisque indies crescebat; cum ad eam plurimi accederent, tum ex dissidentibus inter se hereticis, tum praecipue ex multitudine Paganorum. Nam cum Imperator animadverteret, praeteriti temporis consuetudinem, ad majorum ceremonias, & ad loca ab illis culta subditos suos pertrahere; sub ipsa Imperii sui primordia, vetuit ne quisquam ad ea loca accederet. Tandem veto multa ex iis subvertit. Ita Pagani sacris aedibus destituti, progressu temporis Ecclesias adire assuefacti sunt. Neque enim clam Gentilium more sacrificare, abique periculo licebat. Sed adversus eos qui haec admittere ausi essent, lex erat proposita, quae poenam capitis & bonorum proscriptionem iis intentabat. Quo quidem tempore, ajunt Aegypti fluvium tardius solito exundare coepisse. Indignabantur ergo Aegyptij, quod fluvio ex more institutoque majorum sacrificare haudquaquam permetterentur. Unde Praefectus Aegypti suspicatus eos seditionem moliri, rem Imperatori significavit. Imperator autem re cognita, fatius esse dixit, fidelem erga Deum permanere, quam fluentia Nili & frugum ex ea re ubertatem pietati antepone. Nunquam fluat, inquit, fluvius iste, si incantamentis elici, & sacrificiis oblectati, & cruoris fluxu undas ex Divino Paradiso defluentes inquinare revera potest. Verum Nilus haud multo post

Διασωμένων ἢ, ὡς εἶρη, τῶν δὲ τῶν ἄλλων αἰρέσεων, ἐπὶ μάλλιν ἐπεσθῆναι καθόλου ἐκκλησία, ἀπερθεμένων αὐτῆ πλείων ἐκ τε τῆς πρὸς σφᾶς τῶν ἐρηθόξων διχονοίας, καὶ μάλιστ' ἐκ τῶν πλῆθους ἐπεὶ ἦν εἶδεν ὁ βασιλεὺς τὴν σωθήειαν ἔπαρελθόντων ἁγίων, ἐπὶ πρὸς τὸ παρῶν σέβας, καὶ ἔδδ' ἰρησικλομένους πρὸς αὐτῶν τόπος ἔλκεσαν τὸ ἰσηκοον, ἀπὸ μὲν βασιλευέν, ἐκώλυσε τέτων ὄντρα νειν τελοθῶν δέ, ἔπολλες καθείναι ἐπὶ ἄπορία ἐκκλησιῶν οἰκῶν, πρὸ χροῖου ἀπὸ τῆς ἰρησικλομένης ἐκκλησίας φοβῶν ἔδδ' ἦν ἰρησικλομένη ἐκκλησία, ἀκίνδων ἢ ἀλλ' ἐκ ἀφαιρέσει κεφαλῆς καὶ ἑσίας, ἡμῶς ἐκείν καὶ τῶν ταῦτα τολμῶν τὴν πτωχίαν κερῶν τλωκαῦτα ἢ φασιτὸν αἰγύπτιοι πλοιαμῶν καλόπν ἔκαιρῶν ἡρέαζ πρὶ τῆ πρῶτη ἀναβασῶ τῶν ὕδατων οἱ ἢ αἰγύπτιοι ἐχάλασαν ἡμῶν, ὅπ μὴ συγχωρηθῶ καὶ τὸν πάτριον νόμον, τὸ ποταμῶ δύειν ἰσωνοῦσας ἢ ὅ ἔβουον ἡμῶν εἰς ἑσῶν ἀνῆδδ' ἀπὸ ἀσκακῶν ἔδδ' ἦν ἔδδ' ἐμῆνυσε μαθὼν ἢ ὁ βασιλεὺς, ἀμῶν ἔφη πρὸς τὸ θεῖον διαμῆναι πῶσδ, ἢ τὰ νεύειν ἡμῶν καὶ τὴν ἐπέθεθεν ἐπέθεθεν προλαίωσας τῆς εὐσεβείας· μὴ δ' ἐπὶ ἢ ἡρέσειεν ὄντρα ὁ ποταμῶς, εἰ πῶς ἀληθῶς οἶος τέ ἐστὶ γροθίαι ἰσάγεαζ, καὶ δυσίας χαίρειν, καὶ ἀμῶν τῶν ἡρέσει μαιῶν τὰς ἐπὶ τῆ θεῖας ἀπὸ τῶν ἐπὶ ἡρέσει ὄντρα εἰς μακροῦν ἢ ὁ νεύειν ὄντρα ἐκχῶναι